

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*ירישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

המלך

ויקהל

אור

כוחה ומגולתה של השבת:

שמות ויקהל פרק לה (ב) ששית ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהיה לכם קדש שבת שבתון ליקח פליהעשה בו מלאכה יומת: ובפרשת כי תשא פרק לא (טז) ושמו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לזרתם ברית עולם: ובפרשת יתרו פ"כ (טז) ששית ימים תעבד ועשית פלימלאכתך: ואתהנן פרק ה פסוק (יב) שמוזר את יום השבת לקדשו באשר צוה ידוד אלהיך: (יג) ששית ימים תעבד ועשית כל מלאכתך: (טז) וזכרת פי עבד היות בארץ מצרים ויצאך ידוד אלהיך משם ביד חזקה ובזרע נטויה על פני צוה ידוד אלהיך לעשות את יום השבת:

שאלות

א) יש לשאול מדוע כתוב תעשה נקוד צרי תחת התי"ו ולא פתח או קמץ? ב) ועוד מה עניין התורה במלאכת ששת הימים הרי עיקר רצון התורה לצוות על שמירת השבת ונמצא שכל הזכרת מלאכת ששת הימים מיותרת? ג) מהו הלשון שבת שבתון שהוא כפל הלשון? ד) עוד שואל האור החיים בפרשת כי תשא מהו "לעשות" את השבת וכי בני עושין את השבת הרי רק המועדים תלוי בקידוש החודש ע"י בי"ד אבל שבת היא מקודשת ועומדת מאת השם? וכן אותה שאלה יש לשאול בפרשת ואתהנן שכתוב לעשות את יום השבת. ה) עוד הקשה רש"י כיצד כותבת התורה בדברות הראשונות והשניות ועשית כל מלאכתך וכי אדם יכול לגמור הכל? ו) עוד יש לשאול בהקדים שמבואר במסכת שבת דף קיח ע"א אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר אז תתענג על ה' והרכבתיך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך וגו' לא כאברהם וגו' ולא כיצחק שכתוב בו כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האל, אלא כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה: ויש לשאול כיצד קשור השכר לעונג שבת מדוע המענג את השבת מקבל נחלה בלי מצרים?

מנהג העולם בקבלת שבת:

אחת המשימות החשובות לכל בית יהודי ולכל זוג שבונה את ביתו הוא "השבת", להנהיג בבית הכנות לשבת מוקדמות ולקבל את השבת מוקדם, וזו אחת הסגולות הגדולות ביותר לכל בית ומשפחה לזכות לשפע וברכה וגם להגנה והצלחה וביטול כל גזירה רעה מפני שכוח השבת גדול לאין ערוך ולאין שיעור, ואכן זה אחד הניסיונות הקשים לאדם

בשמירת השבת הוא עיסוקו לצורכי פרנסתו כיון שהאדם חושב ותולה את פרנסתו בעוצם ידו וריבוי שכרו תלוי בהשתדלותו ועבודתו, ולזאת האדם מנצל כל רגע שיכול לפעול ולעשות חיל כפי יכולתו, ולכן ימי שישי גם מנוצלים עד תום להספיק ולנצל את הפוטנציאל שיש קונים רבים לכבוד שבת, ולמרות שהדבר בא בסופו של דבר על השבון השבת מתיר לעצמו את הדבר כי זה קיומו ואם אין קמה אין תורה, ורבים אשר מגיעים לביתם לפני כניסת שבת ובקושי מספיקים להתרחץ ולהתכונן לשבת, ואין מה לדבר על הקדמת קבלת שבת שזה פשוט לא מתאפשר, ודבר זה אינו רק לעוסקים במלאכתן אלא גם אחרים אשר לא מבינים את המשמעות של הקדמת קבלת שבת וסגולותיו ולכן נוהגים בעצלתיים בהכנות השבת והדבר נמשך עד קרוב לשקיעה כי לא בוער להם להזדרז בקבלת השבת, ודבר זה קורה לא רק בחורף ששעות היום קצרות והיה מקום להסביר כי מרוב קוצר הזמן הדבר נעשה, אלא אף בימות הקיץ אשר מתווספים כשעתיים לכניסת שבת ובכל זאת נשאר אותו מצב ללא שינוי, ודבר זה נובע מפני חוסר ידיעה והבנה במעלת וסגולת וברכת השבת ואף בחוסר אמונה וביטחון כאשר נבאר. וכתב מהר"ז בשער הגלגולים הקדמה לה וז"ל גם החמיר לי מאוד בענין השבת, לשמור ולכבד יותר מכל שאר המצוות כלם:

המון הוא חוסר השכל שמוזנותיו של אדם קצובים לו:

נקדים ונאמר כי הכישלון הראשון של בני במדבר בעקבות הדאגה לקיום ולפרנסה יצאו לאסוף את המן בשבת, אולם אמר להם משה רבנו שמאיסוף המן הוכיח להם השי"ת כי פרנסתו של האדם קצובה לו מאת השי"ת ולא יועיל מה שירבה לאסוף וגם לא יפסיד מי שהחסיר, כי כל אחד מה שאסף

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

דברי החפץ חיים על המאחרים לקבל והממהרים להוציא השבת:

ה"חפץ חיים" היה אומר כמה נואלו קטני אמנה המאחרים לקבל את השבת וממהרים לצאת הרי כל ששת ימי המעשה יונקים מן הקללה של "בזיעת אפיך תאכל לחם" ורק השבת נתברכה בברכת ה' ואלו המאחרים לקבל את השבת מאחרים לקבל ברכתה וממהרים לצאת ממנה אל הקללה.

ביאור הבא"ח כיון שמוסיף על השבת אין גבולות לשבת:

וכתב מרן הבא"ח לתרין מדוע המענג את השבת זוכה לנחלה בלי מצרים, בספרו בניהו בן יהוידע על שבת דף קיח ע"א וז"ל כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים. נראה לי בס"ד מדה כנגד מדה, כי השבת יש לו מצרים ידועים מאתו יתברך, שהוא תחלת שעה א' מן לילה עד סוף שעה י"ב של היום, אך ישראל על ידי תוספות שבת שמקדימין ומאחרין עושין אותו כדבר שאין לו מצרים, כי זו התוספות היא שבת גמור, אך אין לה שיעור ידוע פעם בא בקצרה פעם בא בארוכה, ולזה אמר כל המענג את השבת בתוספות שעושה לו מלפניו ואחריו שאז אין נעשה בו מצרים ידועים, לכך מדה כנגד מדה יזכה לנחלה בלי מצרים:

מדוע זוכה לנחלה בלי מצרים כיון שעושה גבולות למחשבה:

עוד אפשר לבאר מדוע השומר שבת זוכה לנחלה בלי מצרים, כיון שמטבע האדם שגם כאשר נכנס שבת ונאלץ להפסיק מלאכתו אבל את מחשבותיו קשה להפסיק וממשיך ביום שבת לתכנן מה לעשות אחרי השבת, אולם המאמין שהכל תלוי בקב"ה ולא במעשה ידיו מתגבר על עצמו ורואה כאילו כל מלאכתו נגמרה כפרש"י הנ"ל ואינו נצרך למחשבות יותר, נמצא עושה גבול לא רק למעשיו אלא אפילו למחשבותיו, וכיון שעושה גבולות לכבוד השבת למחשבה שאין לה גבולות מקבל שכר בלי גבולות, וי"א מצרים היינו מועקות ודאגות שכיון שהסיר מחשבות מליבו הקב"ה מסיר ממנו כל דבר שמיצר ומדאיג את האדם.

וכתב במשלי הח"ח מה:

בעירו של החפץ חיים היה סוחר אחד שהיה מאחר לסגור חנותו בע"ש ובמוצ"ש היה ממהר לפתוח, הוכיחו הח"ח ואמר לו אמשול לך משל למה הדבר דומה לאותו גוי כפרי שלא ידע קרוא וכתוב והיה מביא את סחורתו לשוק מדי שבוע והיה מוכר אותה

בסופו של דבר נהיה לפי כמות של עומר לגולגולת לא יותר ולא פחות כמפורש בתורה, וזה עצמו ההוכחה שהשי"ת מקציב לאדם את פרנסתו ולא יועיל לאדם שיחלל את השבת כי ברור שלא יוסיף דבר. כמובאר בשמות פרשת בשלח (יו) וַיַּעֲשׂוּ בֶן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּלְקְטוּ הַמִּרְבָּה וְהַמִּמְעִיט: (יח) וַיִּמְדוּ בְּעֶמֶר וְלֹא הֶעֱדִיף הַמִּרְבָּה וְהַמִּמְעִיט לֹא הֶחֱסִיר אִישׁ לְפָנָיו אֶבְלָו לְקָטוֹ: (יט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם אִישׁ אֶל יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר: (כ) וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל מֹשֶׁה וַיּוֹתְרוּ אַנְשִׁים מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר וַיֵּרָם תּוֹלְעִים וַיִּבְאֵשׁ וַיִּקְצַף עֲלֵהֶם מֹשֶׁה: (כו) שֵׁשֶׁת יָמִים תִּלְקַטְהוּ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבַּת לֹא יִהְיֶה בוֹ: (כז) וַיְהִי בַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיֵּצְאוּ מִן הָעָם לְלֶקֶט וְלֹא מִצְאוּ:

מדוע כתבה התורה תעשה בצרי, וכל מלאכתך:

ולכן המאמין ובוטח בהשי"ת יודע שכאשר מגיע שבת הוא נצרך להפסיק ולהתנתק ממלאכתו כאילו הכל כבר נעשה, וזהו שכתוב בשמות פ"לה (ב) שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלֶאכֶה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי יִהְיֶה לְךָ קֹדֶשׁ שַׁבַּת שַׁבְּתוֹן לִידוּד פֶּלַע הָעֵשֶׂה בוֹ מְלֶאכֶה יוֹמָת: ודקדקו המפרשים מדוע כתוב תעשה בצרי כאילו נעשית מאליה ולא בקמץ שהאדם צריך לעשות? אולם התורה מלמדת אותנו כי צריך האדם להגיע לאמונה כזו שיבין שבעצם מלאכתו נעשית ע"י השי"ת וכל מעשיו אינם אלא השתדלות כמו במן ורק עי"ז יכול לשמור את השבת כראוי. וכ"כ רש"י על שמות פרק כ פסוק ט ועשית כל מלאכתך כשתבא שבת יהא בעיניך כאלו כל מלאכתך עשויה שלא תהרהר אחר מלאכה (מכילתא):

המוסיף מחול על הקודש עושה איתו זמן שבת:

ובזה נבא לביאור הלשון לעשות את השבת, תירין האור החיים שני פירושים בשמות פרק לא פסוק טז וז"ל בתירוץ שני. עוד ירצה באומרו לעשות את השבת כי מה שמוסיף מחול על הקדש יסכים ה' לקרותו שבת ונמצא זה האיש עושה שבת ממש כי שעות מיום ו' וגם שעות מיום א' שהם חול בני ישראל עושים אותם שבת: ונלע"ד להוסיף לפי"ז ליישב בזה גם הלשון שבת שבתון שיש שבת בראשית ויש שבתון שהאדם עושה בזה שמקדים את קבלת השבת והופך את זמן החול לקודש ונקרא בשם שבתון כי הוא קטן לעומת השבת.

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*רישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

מעשה עם רבה של צפת:

סיפר הגאון רבי שמחה קפלן זצ"ל רב ואב"ד צפת זמן קצר לפני פטירתו סיפור מדהים ששמע בימי בחרותו בהיותו בחור בישיבת מיר בחו"ל בשנות למודי בישיבה התאכסנתי אצל משפחה ולה בן יחיד בשם בער'לה באחד מימי השישי כאשר קמתי ממטתי ללכת לישיבה ראיתי את בעה"ב מתכונן לצאת לשוק העיירה למסחר בשוק העיירה היה יריד מרכזי לכל העיירות מסביב בדרכי לצאת שומע אני איך בעלת הבית אומרת לבעלה פעם ופעמים "היום ערב שבת ותחזור מוקדם" אימרה זו היתה די מובנת לי הלכתי לישיבה ללמוד וחזרתי לאכסניה בצהרים אחר תפילת המנחה מוצא אני את בעלת הבית עומדת בחלון ומשקיפה החוצה בצורה לחוצה, פחדתי מי יודע מה קרה והנני שומע שפולטת מפיה ואומרת עוד מעט שבת עוד מעט שבת, נדהמתי הרי עוד היום גדול וכמה שעות עד כניסת השבת מדוע הנך דואגת כבר מעכשיו, אמרה לי בא ואספר לך מתולדות היינו ותבין פשר הדבר שנים רבות לא זכינו להפקד בבנים ובעזרת השי"ת לאחר שנות סבל זכינו לבן זכר, אך לדאבונינו לא התפתח כראוי רח"ל ורבות סבלנו בגידולו ביקרנו עמו אצל רופא העיירה ואבחנוהו הדאיגה אותנו באומרו שכנראה זו בעיית מום בלב ולו אין אפשרות להועיל כלום, אך הפנה אותנו לויילנא שם יש רופא גדול הוא יוכל לעזור לכם נסענו אליו, וכך אמר לנו בצורה פסקנית לילד הזה אין סיכוי לחיות יותר מכמה שנים חבל לכם להשליך ממון לחנם חזרו לביתכם והשלימו עם המציאות, שבורים ורצוצים יצאנו מבית הרופא לא ידענו לאן פנינו מועדות, לאחר משמע דברי יאוש אלו בקושי הגענו לאכסניה שבויילנא ושם פרצתי בבכי תמרורים ומאנתי הנחם, תושבי האכסניה כששמעו על צרתינו הציעו לנו שבדרכנו חזרה לעיר נעבור בראדין שם מתגורר הצדיק הקדוש החפץ חיים ונפנה אליו ובודאי נוושע זיק של תקוה נופח באפינו, מיד נסענו לראדין ואיתרנו בזריזות את ביתו של החפץ חיים אך גדל צערנו בשומענו שאין מכניסים לביתו אנשים כי מצבו חלוש ביותר ואין באפשרותו לקבל קהל, נשארנו קפואים במקומנו מה עושים,

לסימונאי, וכדי לדעת כמה שקים הוא מוכר לסוחר היה מוריד את כובעו ועל כל שק שמוריד שם הקונה מטבע, ואח"כ סופרים את המטבעות ויודעים את מספר השקים, שבדרך אחרת יכול הקונה להערים עליו אבל כשהקונה בעצמו שם מטבעות אין השיש שיגנוב אותם, והנה הכפרי מוריד שק והסוחר שם מטבע עד שהכובע נתמלא במטבעות, הכפרי היכה עד שהסוחר לא ראהו ולקח חופן מטבעות ושם בכיסו, והסוחר אף שהרגיש בו עשה עצמו כלא ראהו ואמר בלבו שיבוסם לו הלא מעצמו הוא גונב, ואחרי שהוריק כל העגלה ספר את המטבעות ושילם לו בהתאם והכפרי הלך שמח בהרגשה שרימה את הסוחר, בחזרתו לכפרו סיפר לחבריו איך רימה את הסוחר וגנב ממנו חופן מטבעות, טיפש צעקו עליו חבריו הלא מעצמך גנבת ועל כל מטבע שגנבת הפסדת שק, אמר הח"ח לסוחר הלא כתוב בזהר כל ששת הימים מתברכים מהשבת וכל שמאריכים את השבת הברכה שורה ביתר שאת לששת הימים ואילו אם מקצרים את השבת גם הברכה מתקצרת ונמצא הנך כאותו כפרי:

מעשה עם אביו של רש"י:

וכבר ידוע את המעשה כיצד זכה אביו של רש"י לבן כזה שיאיר את עיני ישראל בתורתו, בהיות והיה סוחר בדים והיה נוהג ביום שישי לפתוח עסקו עד הצות, ופעם הזדמן לו גוי סוחר גדול שכבר משעות הבוקר היה מודד ובוחר כמויות גדולים של סחורה והדבר נמשך שעות, כאשר מתקרב הצות אמר לקונה להזדרז כי הוא חייב לסגור את החנות אולם הקונה לא התייחס כי היום גדול והנה בהגיע הצות היום הודיע לו כי הוא סוגר את החנות וימשיך איתו את העיסקה ביום ראשון, הקונה לא הסכים והתווכחו אך אביו של רש"י עמד איתן בדעתו הקונה אמר כי אם אינו גומר איתו היום כל הסחורה שהוא בחר ישאיר ויבטל את כל העיסקה למרות שהכין כמות גדולה כמעט רוב החנות, אך המוכר התעקש לסגור אפילו יפסיד את העיסקה ואכן כך היה, התגלה אליהו הנביא אליו ואמר לו כי מעשיו עשו רעש גדול בשמים ולכן הוא מבשרו כי יזכה בזכות זה לבן שיאיר את העולם בתורתו בזכות האמונה וכבוד השבת.

עיר התורה שקרובה אליך

מרדכי מלכא

רב ואב"ד עיה"ק אלעד ת"ו

יו"ר ועדת סת"ם העולמית

הרבנות הראשית לישראל

לשכת הרבנות הראשית אלעד. ראש העין. הרצליה

בד"צ אלעד*בתי הוראה*שרותי דת*ירישום נישואין*כשרות*מקואות*עירובין

The office of Rabanoot Eled – in hesd of Rabbi MORDECHAI MALKA

שם ואלא איפה הלכנו להפץ חיים והוא יעיץ לנו את עצתו, אמר הרופא אנחנו הרופאים יש בידינו לתקן את הקיים לב פגום מנסים אנו לתקנו, החפץ חיים יכול לברוא "יש מאין" עכשיו יכול אני לספר לכם הלב של בנכם היה אכול לגמרי במצב של "אין", עכשיו הנך מבין מדוע כה עצבנית אנכי שבעלי עדיין לא הגיע.

עוד מעשה בארה"ב:

לאחרונה הופץ הסיפור על שני אחים אשר יש להם עסק של זהב ויהלומים כמובן שהמקום מוגן בכספות ואזעקה עם חברת שמירה, והנה פרצו למקום בערב שבת ומיד זה מצלצל אליהם לביתם דבר המבשר על פריצה כמובן נכנסו למתח מה לעשות והחליטו להמתין אך שוב מהחברה מצלצלים הלוך ושוב לאחר הדלימה הקשה מה לעשות החליטו יהיה אשר יהיה לא מחללים שבת למרות שזה כל הונם וערכו שולחן שבת בשירים ותשבחות ובטחו שזכות השבת תעמוד להם, ואכן במוצ"ש תיכף נסעו למקום כמובן היה פרוץ והם נכנסו ראו שכל הזהב שהיה בחלון הראוה נעלם אך חששו שהעיקר בכספת מה קרה נכנסו בחיל ורעדה שלא יראו מחוזה שלא יוכלו לעמוד בו אבל לפליאתם לא נגעו בכספת והודו לקב"ה, ובעודם בודקים הגיעה המשטרה הזדהו שהם בעלי העסק, והמפקד סיפר להם שהם תפסו את הפורצים והכל נמצא בידם אבל חייבים לומר להם שאותם שודדים פרצו מלמעלה ותכננו להטריד אותכם עד שתגיעו בכדי לתפוס אותכם ולאליץ אותכם לגלות הקוד ולרצוח אותכם, המזל שלכם שלא הגעתם ובנתיים תפסנו אותם כך נצלתם, רק אז התברר להם שבגלל שמירת השבת ניצל כל רכושם וגם חייהם. זה כוחה של שבת כי אשמרה שבת אל ישמרני.

מוסר השכל

מהאמור למדנו מה מעלתה וגדולתה של השבת שהיא מקור הברכה וההצלחה לכל ימות השבוע וגדול הברכה וההצלחה תלויה בכבוד השבת שהוא נוהג ובאותה מידה שהוא מודד מודדין לו מהשמים ומתברך בכפלי כפליים וכמו שאמר התנא רבי יופי יהיה חלקי עם המקדימים לקבל את השבת ומאחרים להוציאו, והיא פגולה ובדוקה לכל צרה שלא תבא ח"ו שיקבל עליו להקדים קבלת שבת ולעשות הכנות של השבת יותר מוקדם, ולזאת כל זוג שבונה ביתו ידעו שזה אחד האתגרים החשובים להנהיג בביתם ובזה זוכים לראות ישועות ונפלאות "אמן".

הצב"י מרדכי מלכא עיה"ק אלעד